

REVISTA PRESEI

BULETIN SĂPTĂMÂNAL AL DIRECȚIUNII PRESEI ȘI INFORMAȚIILOR
DIN MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE

Nr. 32.

Joi, 10 Octombrie 1935

S U M A R :

I. PRESA STRĂINĂ DESPRE ROMÂNIA

	Pag.		Pag.
a) ECONOMIE ȘI FINANȚE :		c) POLITICA EXTERNĂ :	
Presa elvețiană	122	Presa engleză	123
„ germană	122	d) CULTURĂ ȘI ARTĂ :	
„ maghiară	122	Presa belgiană	123
„ daneză	123	e) DIVERSE :	
b) POLITICA INTERNĂ :		Presa germană	124
Presa evreiască din străinătate	123	„ turcă	124
„ maghiară	123		

II. CONFLICTUL ITALO-ABISINIAN

	Pag.
Presa franceză	124
„ italiană	126
„ engleză	126
„ germană	127
„ austriacă	128
„ cehoslovacă	128
„ maghiară	128
„ polonă	129
„ Statelor-Unite	129

III. SCHIMBUL DE NOTE FRANCO-BRITANIC

Presa franceză	129
--------------------------	-----

IV. VIZITA D-LUI GÖMBÖS LA BERLIN

	Pag.
Presa franceză	131
„ elvețiană	133
„ iugoslavă	133
„ polonă	134
„ maghiară	134

V. COMLOTUL DIN BULGARIA

Presa bulgară	134
„ iugoslavă	135
„ germană	135
„ engleză	135

VI. MICA ÎNȚELEGERE, FRANȚA ȘI ITALIA

PRESA STRĂINĂ DESPRE ROMÂNIA

ECONOMIE ȘI FINANȚE

Presa elvețiană.

In numărul din 3 Octombrie, DER BUND, sub titlul: „Mâna galbenă în Balcani“, publică un articol în care arată că România și Bulgaria au fost sondate de Japonia în direcție economică. Vor urma Grecia, Albania și Yugoslavia:

„In ce privește România, ea a denunțat recent — serie ziarul — tratatul economic cu Japonia, singurul pe care Japonia l-a putut încheia cu țările din Sud-Estul Europei, din cauză că importul de mărfuri japoneze ieftine luase astfel de proporții, încât piața internă română era serios amenințată“.

Presa germană.

FRANKFURTER ZEITUNG din 6 Octombrie publică, dela corespondentul său din București, un articol intitulat: „Revenirea României la regimul de compensații“, cu subtitlul: „Repercuțiile probabile asupra comerțului cu Germania“:

„După o perioadă de nesiguranță, la 11 Iunie 1935, transacțiile de compensații au fost interzise. Ministerul de Comerț combătuse Banca Națională pentru menținerea lor și fusese învins.

„Dar de abia după două luni dela introducerea noului sistem de comerț exterior, stricta interdicție a compensațiilor a trebuit să fie revocată.

„Deocamdată, Ministerul de Comerț și Banca Națională se mai combat în jurul bazelor noului sistem. Ministerul de Comerț a dispus, însă, în mod neoficial, să se publice lista acelor mărfuri care ar urma să mai fie admise printre compensațiile radical interzise; aprobări, însă, izolate au fost distribuite încă înainte ca listele să fi fost alcătuite. Astfel, de pildă, o fabrică importantă de pielărie și ghetete a putut începe o transacție de compensații cu Anglia.

„La 2 Octombrie, ziarele publică, din sorginte ministerială, de bună seamă, o știre conținând o enumerare a mărfurilor prevăzute pentru export și import pe calea compensațiilor.

„Teza fundamentală a publicării era:

„Pe calea compensațiilor nu se pot exporta decât mărfuri care n'au putut fi încă plasate în străinătate; importate nu pot fi decât metalele, lâna și bumbacul, mașini și articole electrotehnice. Nu e încă lămurit dacă se admit compensații și la mărfuri care sunt plasate în străinătate, în cazul când ofertantul dovedește că în țara deținerii poate obține un contingent suplimentar. Tot atât de puțin se știe care va fi participarea pe care o va pretinde Banca Națională, pentru sine, dela devizele de export, la cursul oficial.

„In 1934, acest lucru, a trebuit să fie precizat în fiecare caz izolat. De obicei, se cădea la învoială pentru 20—25%.

„Totuși au existat excepții în ambele direcții.

„La compensațiile care au fost aprobate în ultimele săptămâni, Banca Națională a pretins 20% din devizele de export. O gazetă de dimineață, bine informată, pretinde că Institutul de emisiune ar vroi să majoreze această cotă până la 50%.

„Cercurile economice de aci, contează ca în câteva săptămâni să se reia afacerile de compensații.

„E de așteptat ca ele să nu aibe repercuțiuni atât de directe asupra comerțului cu Germania.

„Cu excepția Germaniei, Italiei și Ungariei, față de toți ceilalți parteneri de clearing, rezultă mari solduri pasive pentru România. Mai gravă e situația comerțului cu acele țări care n'au încheiat un acord de clearing cu România (cu Anglia și Egiptul). Pentru importul din aceste State, Centrala devizelor n'are decât o acoperire foarte restrânsă și nu dă distribuie vize de transfer decât cu mari întârzieri și numai pentru tranșe ale contingentărilor distribuite trimestrial de către Ministerul de Comerț“.

„In traficul de mărfuri cu aceste țări se va menține un interes foarte mare pentru afacerile de compensații, de oarece acestea sunt în legătură cu un permis de import pe baza contingentărilor neutilizate până acum.

„Intr'adevăr, se aude că importatorii au plătit la transacțiile izolate din ultimele săptămâni prime de peste 100%. Altfel stau lucrurile cu Germania, Italia și Ungaria, unde clearingul produce un excedent pentru România.

„Aci intervine dificultatea vizei de transfer. Dimpotrivă, Banca Națională caută importatori care să-și procure mărfurile din aceste țări, pentru a contabiliza bonificarea în contul clearingului. O compensație cu Germania n'ar avea pentru importator valoarea decât prin aceea că i-ar mijloci un import în cadrul contingentărilor. Pe cât se pare, primele de compensații pentru transacțiile cu Germania vor fi simțitor mai reduse. Din același motiv, acum un an primele pentru Germania erau de 2% până la 4%; în același timp însă, pentru Europa apuseană 30%. Exportatorii vor da pe cât se pare precădere partenerilor de compensații care doresc să-și procure mărfuri din alte țări. Ar fi posibil ca temporar primele mari de compensații pentru alte țări să majoreze prețurile de cumpărare ale mărfurilor de export în România, în așa fel, încât compensațiile cu cele trei țări sus numite ar stagna din motive de calcul.

„Dar chiar dacă se fac aceste rezerve, e îndreptățită speranța ca de acum înainte și comerțul României cu Germania să capete un puternic avânt din compensații“.

Presa maghiară.

In numărul din 5 Octombrie, PESTER LLOYD, sub titlul: „Politica economică a României din nou dispusă la o schimbare a liniilor ei de direcție“, publică o corespondență din București, în care se scrie între altele:

„De doi ani nu mai există în România o politică economică fermă. Se experimentează numai. Conjuncțiunile bune rămân nefolosite din considerațiuni teoretice. Prevenirile cercurilor specialiste rămân neobservate. Prea târziu se dă seamă ce s'ar fi putut face.

„Caracteristic pentru toate fazele acestui „curs în zig-zag“ este, că regulamentele se respectă numai în primele săptămâni. Transitul spre următoarea schimbare îl formează excepțiile, care, sub o motivare oarecare, se acordă întreprinderilor cu influență și mediatorilor.

„După cât pare, România se află acum din nou în fața unei schimbări a politicii sale economice. A patra în răstimpul unui an“.

Presa daneză.

Ziarul BERLINGSKE AFTENAVIS din 27 Septembrie a publicat o corespondență din Berlin, în care scrie că:

„În România, cercurile comerciale au început să se arate nelinistite de marile comenzi italiene de petrol, benzină și motorină. Comenzile sunt atât de însemnate, încât societățile române de petrol lucrează, de fapt, numai pentru Italia și nu mai sunt în stare să acopere necesitățile consumului intern. Pe de altă parte, Italia dă-torează României circa 800 milioane lei, ceea ce este de natură să neliniștească cercurile comerciale, dată fiind situația financiară a regimului fascist“.

POLITICA INTERNĂ

Presa evreiască din străinătate.

Ziarul AMERICAN-HEBREW din 9 August publică o corespondență din București, în care ocupându-se de fuziunea partidelor d-lor Goga și Cuza, scrie că aceasta nu poate să dea decât rezultate nefaste, și că uniunea acestor două partide antisemite, dacă n'ar fi atât de slabe, ar prezenta o primejdie pentru Evrei.

Ziarul adaugă că încercarea de a atrage pe d. Vaida-Voevod, în frontul antisemit a eșuat.

„Acesta are propriul său partid, din care numai Românii pot face parte; dânsul exclude orice evreu și scopul lui este de a-i împiedeca să găsească lucru. Partidul d-lor Goga și Cuza are aproape același program, însă mai puțin drastic, căci ei cer numai limitarea numărului evreilor, care pot fi funcționari ai Statului, în proporție cu populația totală, în scopul de a reda România Românilor“.

Corespondentul spune că dacă posturile de Stat ar reprezenta un criteriu, atunci Românii „au de mult România în mâna lor; proporționalismul etnic este o aberație“.

„Restul programului ar fi împărțirea populației în caste, având diferite privilegii. Deportarea imigraților veniți în țară după războiu și instituirea întregului sistem de represii, teroare și exploatare, caracteristice fascismului.“

„Mișcarea românească nazistă, subvenționată direct de Berlin, se îndreaptă de asemenea spre fascism și face toate eforturile pentru a atrage România în alianța militară germano-polonă-finlandeză. Acest partid are o mare influență prin cercurile de origine germană; dispune de sume importante și face față o propagandă în-tinsă. Se relatează că decurând un curier aducând fonduri din Germania pentru această organizare, a fost descoperit, și ziarele liberale cer să se ia măsuri împotriva național-socialiștilor“.

Presa maghiară.

PESTI NAPLO din 1 Octombrie sub forma unei telegrame din Londra publică:

„Corespondentul din București al agenției „Reuter“ este informat că la 14 Noembrie, ziua deschiderii Parlamentului în România, vor izbucni grave tulburări. Partidul Național-Tărănesc amenință cu marșul contra Bucureștilor a 250.000 țărani, spre a împiedeca deschiderea Parlamentului. Ca răspuns la aceasta, partidul guvernamental intenționează să-și mobilizeze cei 300.000 de partizani.“

Cercurile de presă, prevăd războiul civil a cărui bătălie decisivă se va da în inima Capitalei. Inițiativa speră că Regele, spre a evita vărsări de sânge, va demite din timp actualul guvern, va impune alegeri libere și va numi un guvern din mai multe partide“.

POLITICA EXTERNĂ

Presa engleză.

GREAT BRITAIN AND THE EAST din 3 Octombrie publică următoarea corespondență din București:

„Alegerea d-lui N. Titulescu ca membru permanent al Ligii Națiunilor a produs adâncă impresie în România. Manifestându-și mulțumirea, presa română insistă asupra faptului că d. Titulescu s'a retras la Bad-Gastein pentru a exclude eu totul bănuiala că dânsul ar fi făcut o propagandă pentru a asigura această alegere. În asemenea împrejurări faptul că d. Titulescu a fost ales cu o majoritate zdrobitoare, obținând 50 de voturi, la un total de 52, este un semn de importanță pe care națiunile o acordă prezenței reprezentantului României în Consiliul Ligii, mai ales în momentul când Geneva va avea de tranșat chestiuni de care va depinde pacea Europei“.

CULTURĂ ȘI ARTĂ

Presa belgiană.

Ziarele belgiene din 2 Octombrie semnalând apariția volumului d-lui Georges Detaille, consacrat României, fac elogiase aprecieri atât asupra cărții cât și asupra țării noastre. Astfel, ziarul L'HORIZON spune între altele:

„Să mulțumim acelor care, asemeni compatriotului nostru Georges Detaille, revin dintr'o călătorie cu un volum ca acesta plin de interes și bogat în minunate fotografii. Cartea aceasta: „A travers la Roumanie pittoresque“, este redarea vie și colorată a unei colindări printr'o țară care trezește în noi amintirea unui trecut atât de eroic, a unei regine-poet, a epopeii sumbre și glorioase a ultimului războiu și a paginilor îndoliate ale lui Roger Verceel care a luptat pe frontul românesc.“

„Țară prietenă, ale cărei realizări artistice, orașe și activități variate le cunoaștem dela pavilionul din Expoziția Internațională unde se poate vedea figura elegantă a Regelui Carol și trăsăturile încântătoare ale voevodului Mihai.“

„O călătorie remarcabilă din care Georges Detaille ne aduce o serie de descripții viguroase precizate armonios prin splendide fotografii. Țară de un pitoresc rar, unde se mai păstrează încă ceea ce noi am lăsat să moară: frumoasele costume naționale și arhitectura originală“.

JOURNAL DE CHARLEROI scrie:

„În câteva ceasuri Georges Detaille ne conduce prin întreaga Românie. O carte foarte plăcută la citit, întru cât autorul nu abuzează niciodată de erudiție rece și plictisitoare, într'un volum destinat marelui public. Viguroasă, vie „A travers la Roumanie pittoresque“ este o carte ce va dura, și care poate fi citită de orișicine cu folos. Felicităm din toată inima pe autor pentru că a știut să ne dea o carte atât de frumoasă asupra acestei minunate țări careia îi poartă o dragoste atât de adâncă și sinceră“.

LE PEUPLE se exprimă tot atât de elogios:

„Această lucrare face onoare autorului și face onoare și editurii belgiene „Best“. Cartea este un irezistibil îndemn la călătorie“.

LE SOIR, după ce relevă pitorescul detaliilor și eleganța volumului, se oprește asupra fotografiilor deosebit de reușite și asupra acuarelelor pictorului Jichide:

„D. Marcel Nijus, secretar general în Ministerul Instrucției Publice, prezintă un volum de mare valoare documentară și de deosebit merit literar“, încheie ziarul articolul său.

DIVERSE

Presa germană.

BERLINER TAGEBLATT din 4 Octombrie publică următoarea telegramă din Budapesta intitulată: „Războiul de avocați în România“, cu subtitlul: „Tinerii împotriva bătrânilor“:

„In baroul de Ilfov s'a ajuns la un fel de război civil între tinerii avocați radicali de dreapta și ceilalți. Tinerii avocați național-socialiști au pus stăpânire cu forța pe biroul baroului, au declarat pe toți membrii săi de până acum demisionați și au decretat că avocații „bătrâni“ nu vor mai pleda de acum în procese. Dacă aceștia ar intra, totuși, în incinta tribunalului, ar urma să fie evacuați. De fapt, tinerii avocați național-socialiști

au ocupat cu bastoanele ieșirile tribunalului și au amenințat și insultat pe bătrânii avocați în momentul când aceștia voiau să intre pentru a-și exercita funcțiunea.

„Ministrul de justiție român a răspuns, deocamdată, la aceste acțiuni ale tinerilor avocați, cu trimiterea poliției și jandarmilor în clădirea tribunalului, totuși n'a ordonat încă o urmărire penală.

„Presa românească atribuie agitațiilor baroului de Ilfov motive economice, dar și politice; în primul rând și o tendință antisemită“.

Presa turca.

Ziarul ULUS, în numerele din 4, 16, 19 și 22 Septembrie, publică o serie de reportaje despre România, datorite redactorului său d. Iasar Nabi, venit în ultimul timp în țară cu scopul de a face cercetări referitoare la turcii din Dobrogea și la „Găgăuții“ din Sudul Basarabiei.

D. Iasar Nabi, în prima corespondență se ocupă de situația turcilor care pleacă din Dobrogea, exprimându-și convingerea că această chestiune a emigranților turci va fi favorabil rezolvită de guvernul român „prieten și vecin“.

Apoi, în celelalte corespondențe descrie ieftinătatea vieții din România, în comparație cu cea din Turcia; influențele limbii turcești asupra vocabularului român și în ultima corespondență descrie pitorescul insulei Ada-Kaleh, pe care a vizitat-o.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CONFLICTUL ITALO-ABISINIAN

Presa franceză.

Coloanele ziarelor franceze din 3 Octombrie sunt pline de informații asupra acțiunii trupelor italiene, a mobilitării fasciste și a hotărârilor luate de consiliul de miniștri englez. Abundența de materii, asupra evenimentelor din Africa, nu permite ziarelor să facă comentarii amănunțite.

Ziarul socialist LE POPULAIRE, scrie:

„D. Mussolini este agresorul care a premeditat agresiunea. Aceasta dictează datoria Societății Națiunilor și a tuturor națiunilor care o alcătuiesc. Adunarea și Consiliul trebuie să-și reia imediat lucrările. Sancțiunile pacifice trebuie să fie imediat aplicate. De vreme ce războiul nu a putut fi împiedecat, trebuiesc făcute toate eforturile pentru a-l reduce la o durată cât mai mică. Trebuie salvată pacea Europei, pacea de azi și pacea de mâine“.

L'OEUVRE scrie:

„Cercuirile informate consideră că d. Mussolini este prea angajat pentru a mai da înapoi și a discuta un proiect de reglementare pașnică. Mussolini își va urma destinul“.

Ziarul PETIT PARISIEN, preocupat de repercusiunile europene, pe care le-ar putea avea conflictul din Africa, constată:

„Ducele a luat angajamentul sacru că Italia va face tot ce îi stă în putință pentru a evita ca conflictul colo-

nial să se întindă în Europa. Aceeași dorință animă și Anglia, care este hotărâtă să-și îndeplinească obligațiile, decurgând din pact, dar care nu va risca să ia nicio măsură care ar putea învenina situația. Opinia publică franceză va înregistra cu satisfacție tendința aceasta de a se limita primejdiile“.

LE JOURNAL scrie:

„Englezii caută a ne angaja în angrenajul sancțiunilor, știind că este imposibil a te desprinde din el. In ce ne privește, încercăm a evita să punem degetul în acest angrenaj.

„Nu este oare momentul de a pregăti un răspuns tot atât de dilatoriu ca și cel al lui Sir Samuel Hoare, de a aminti necesitatea să ne rezervăm libertatea de acțiune și să nu luăm hotărâri decât pentru fiecare caz precis în parte?“.

Ziarul ECHO DE PARIS declară:

„Elementele cele mai active ale opiniei publice franceze de dreapta și din centru, sunt hotărât ostile ideii unei acțiuni anti-taliene. Cercuirile naționale franceze ar fi dorit o alianță intimă și definitivă cu Anglia. Această alianță, pe care Londra a refuzat-o întotdeauna, dacă ar fi existat și dacă Italia ar fi încercat să o turbure, Franța ar fi apărut-o, credincioasă cuvântului dat.

„Dar cercuirile naționale franceze se ridică împotriva ideii de trădare, față de curagioasa și mândra Italie care, singură, oprește pe d. Hitler la Dunăre“.

Ziarele franceze din 4 Octombrie sunt împărțite.

LE JOURNAL declară:

„Suntem neutri și înțelegem să rămânem neutri. Dacă examinăm problema sub aspectul ei politic și sentimental, nu găsim niciun argument hotărâtor în favoarea celor care vor voi să părăsească Anglia pentru Italia, sau Italia în favoarea Angliei“.

ECHO DE PARIS scrie:

„Pentru Franța națională este imposibil să se arunce într'un războiu pe care îl vor trei milioane de marxști francezi și două milioane de sindicalști englezi, pentru a arunca Europa în brațele revoluției. E imposibil să Jovim pe la spate pe sora noastră latină pentru o chestiune de negri și spre a place englezilor. Consiliul de miniștri de azi trebuie să țină seama de aceasta“.

Ziarul moderat L'HOMME LIBRE scrie că Franța nu trebuie să dea împotriva Italiei niciun ban și niciun soldat.

LE JOURNAL afirmă de asemenea că: „poporul refuză sancțiunile chiar cele de natură economică care ne-ar putea prinde într'un angrenaj din care nu ne-am putea desface“.

Ziarul socialist LE POPULAIRE scrie:

„Poate că niciodată în istorie un agresor nu a fost surprins atât de clar în flagrant delict. Justiția internațională nu are nevoie să mai deschidă o instrucție, ea nu are decât a se pronunța“.

D. Jean Thouvenin în L'INTRANSIGEANT, constatând agravarea situației, scrie că singurul lucru care e principal acum, este să se împiedece transformarea conflictului italo-abisinian în conflict european. „Trebuie ca Anglia — scrie d. Thouvenin — să știe că Franța care a refuzat atunci când era direct lezată prin violări de tratate, să-și facă să triumfe dreptul cu ajutorul baionetelor, nu se va bate pentru o chestiune care nu o interesează.

„De sigur, rămânem ereditari Pactului, dar Pactului care a fost conceput pentru menținerea păcii și nu pentru a favoriza războiul.

„Se tot vorbește de sancțiuni. Ce sancțiuni? D. Mussolini a ținut să facă o descriere între diferitele măsuri de constrângere care ar putea fi luate. El a prevenit în mod leal că dacă Italia s'ar resemna dinainte să suporte măsurile de constrângere economice, ele nu pot depăși pe acestea, și că măsurilor de ordin militar ea va răspunde prin măsuri de ordin militar.

„Nu se poate găsi în aceste cuvinte ale d-lui Mussolini un element de negociere capabil să mai prezerve încă ceea ce se mai poate salva din frontul dela Stresa? Aceasta va fi delicata sarcină a Franței de a cere Angliei să se mulțumească cu satisfacții de principiu și să facă admise de d. Mussolini măsuri care să permită salvagardarea principiului genevez“.

În numărul din 5 Octombrie, LE FIGARO, sub semnătura d-lui Wladimir d'Ormesson, scrie între altele:

„De fapt Italia își poate continua acțiunea războinică, neîntâmpinând decât un fel de resemnare din partea Societății Națiunilor, fiindcă este vorba, în definitiv, de un caz special și complex; este vorba mai puțin de un războiu propriu zis, cât de o operațiune colonială cam aspră. Dacă se poate deplânge forma brutală pe care d. Mussolini a dat-o ambițiilor sale africane, în fond nu putem, fără a fi farisei, să nu le înțelegem. De aceea ca-

zul care determină criza dela Geneva, este un foarte rău caz, un caz în care Societatea Națiunilor nu trebuia să se pună primind Abisinia în sânul ei. Dacă Italia n'are conștiința curată în ceea ce privește procedeele de colonizare pe care le întrebuintează, Societatea Națiunilor n'are nici ea conștiința împăcată în ceea ce privește asociata pe care o acoperă cu principiile sale. Aceasta — în afară chiar de prietenia noastră față de Italia — este ceea ce ne dictează propria noastră atitudine față de articolul 16. Bunul simț francez s'ar revolta la ideea să facă să joace principiile pactului cu toată rigoarea lor, pentru o chestiune de acest fel. Dacă ar fi fost vorba de alt caz, un caz în care Societatea Națiunilor să fi avut conștiința împăcată, un adevărat caz de războiu între țări europene, spre exemplu, ar fi fost altelea“.

LE FIGARO din 7 Octombrie scrie:

„Se poate nădăjdui că victoria dela Adua va îngădui bunului simț să impună negocieri. Cum Italia a răsunat Adua de odinioară și a făcut demonstrația puterii sale, va veni momentul când legile rațiunii trebuiesc ascultate.

„Se pare că consiliul Societății Națiunilor va adresa chiar astăzi un apel beligeranților să înceteze lupta. Răspunsul Abisiniei nu este îndoelnic. Dacă răspunsul Italiei va fi de asemenea pozitiv, totul poate fi încă salvat“.

FIGARO crede că în aceste împrejurări Societatea Națiunilor va renunța să examineze aplicarea articolului 16 și va reexamina afacerea pe terenul conciliațiunii.

PETIT PARISIEN se referă și la mesajul conciliant trimis de d. Mussolini guvernului britanic. Acest mesaj ar fi putut veni mai de vreme; el nu vine totuși prea târziu.

Ziarul susține că un demers asemănător ar putea fi făcut la Geneva. În cazul când consiliul Societății Națiunilor poate propune unele recomandări, el poate însărcina un nou comitet să reia lucrările conferinței tripartite dela Paris. Președintele consiliului sau Adunării Societății Națiunilor ar face parte din acest comitet de conciliere.

Ziarele din 8 Octombrie subliniază însemnătatea istorică a zilei dela Geneva în care, pentru prima dată, a intrat în joc articolul 16.

ECHO DE PARIS constată că această zi marchează o foarte mare cotitură în istoria Societății Națiunilor. Ziarul exprimă totuși îndoeli asupra eficacității sancțiunilor economice și financiare.

„Sancțiunile colective nu sunt altele decât sancțiuni individuale, mai mult sau mai puțin coordonate. Ele nu vor însemna nimic sau vor însemna foarte puțin. În afară de cei direct interesați, nimeni nu va voi să sacrifice pe altarul legii internaționale „drepturile sacre ale comerțului“.

LE MATIN consideră că prevederile articolului 16 nu vor fi aplicate „ipso facto“. Ziarul crede că pe cale de interpretare termenii acestui articol vor fi îndulețiți și astfel se va putea proceda la o alegere a măsurilor împotriva statului care a încălecat pactul.

PETIT PARISIEN ca și celelalte ziare moderate, speră că sancțiunile nu vor risca „să generalizeze starea de războiu“.

„În interesul păcii lumii, aplicarea articolului 16 trebuie făcută cu cea mai mare grijă. Măsuri prea riguroase ar duce în scurt timp la blocusul economic al Italiei. O astfel de situație ar putea fi judecată ca fiind intoleran-

bilă de către Italia și acest stat ar fi atras să rupă cu violență blocusul. Nu trebuie ca Societatea Națiunilor să se lase târâtă prea departe, pe această cale, căci dacă hotărârile de acest fel îi pot spori prestigiul, ele ar împinge-o într'un angrenaj nicidecum ferit de primejdii. Acum când pactul este salvat, când doctrina celebrează un triumf căutat, este momentul ca Societatea Națiunilor să încerce mai presus de toate salvarea păcii“.

Ziarele de stânga sunt satisfăcute de hotărârile dela Geneva care, cum declară L'OUVRE, dovedesc că instituția Societății Națiunilor este o mașină de temut și care înseamnă că: „politica mondială a scris o pagină nouă la Societatea Națiunilor, începând cu ziua de ieri“.

Presă italiană.

Toate ziarele italiene din 3 Octombrie își consacră paginile mobilizării forțelor fasciste. Ele publică descrieri a demonstrațiilor uriașe care s'au produs în toată Italia.

CORRIERE DELA SERA din 3 Octombrie scrie că întreaga Italie a fost mobilizată ieri și constituie o singură armată. Mobilizarea nu s'a făcut numai pentru câteva ore, ci va dura până la realizarea țelurilor urmărite. „Toată lumea trebuie să știe, scrie ziarul, că a sosit momentul ca Italia să treacă la acte“.

LAVORO FASCISTA declară: „Gata pentru orice sacrificiu, poporul italian a arătat ieri că va înfrunta chiar și cele mai groasnice încercări, de exemplu războiul în Marea Mediterană.

„Va voi oare Anglia să-și asume această răspundere, care îi va păta numele în veacurile viitoare?“.

In altă ordine de idei, TRIBUNA din 3 Octombrie scrie: „Se asigură că guvernul britanic lucrează la Washington, Berlin și Tokio, pentru a-și asigura participarea Statelor Unite, Germaniei și Japoniei la sancțiunile economice ce urmează să fie aplicate Italiei. Astfel, o profundă imoralitate politică a și fost consfințită. In numele Societății Națiunilor și în vederca unor sancțiuni pe care Societatea Națiunilor nici măcar nu le-a examinat, un Stat care se proclamă membru și chiar membru exclusiv al Societății Națiunilor cere colaborarea unor State care au repudiat instituția dela Geneva“.

Iar GIORNALE D'ITALIA referindu-se la discursul d-lui Mussolini, precizează: „Națiunile franceză și britanică trebuie să știe în acest moment suprem că Italia înțelege să le respecte interesele vitale.

Referindu-se tot la mobilizarea civilă a forțelor fasciste din 2 Octombrie, POPOLO D'ITALIA din 4 Octombrie scrie că această grandioasă manifestare a oferit lumii spectacolul unui formidabil plebiscit, și adaogă:

„Societatea Națiunilor permite ocupația militară a Indiei, Egiptului, Irakului, însă nu permite ocuparea Abisiniei, care este o țară barbară și care s'a dat la atâtea acte de agresiune în coloniile engleze, franceze și italiene.

„Italia poate fi obiectul ostilităților din partea negustorilor de sclavi și de tunuri, ea trebuie totuși să rămână ceea ce a fost, adică aliata credincioasă, generoasă și eroică din timpul marelui războiu. Dar Franța nu poate să adere la sancțiuni contra Italiei, cu atât mai mult cu cât operațiunile din Abisinia au fost provocate“.

GIORNALE D'ITALIA, cu aceeași dată, publică un articol al d-lui Virginio Gayda, care afirmă că „întregul popor italian de 44 milioane suflete, plus cele 10 milioane din afară de țară, tinde astăzi către Africa orientală.

„Această mișcare nu constituie o dovadă de imperia-

lism; ea este acțiunea naturală și vitală a unei națiuni în creștere.

„Italia nu și-a căutat expansiunea sa în teritoriile Statelor prietene, ci numai într'un teritoriu barbar din Africa“.

CORRIERE DELA SERA din 4 Octombrie scrie că imensa nedreptate care se încearcă împotriva Italiei, a stârnit în sânul poporului o revoltă care are și o parte bună: Prietenii false și convenționale au putut fi date în vileag.

POPOLO D'ITALIA afirmă că în cazul când conflictul s'ar întinde și în Europa, Italia nu va putea, în niciun caz, fi considerată ca răspunzătoare.

MESSAGERO critică cu violență campania prin care se aduce trupelor italiene învinuirea de a fi săvârșit grozavii.

Ziarul arată că toate aceste informații au un caracter tendențios. Dovada cea mai bună, scrie ziarul, că informația privitoare la bombardarea unui spital abisinian al Crucii Roșii, este neexactă, stă în faptul că în toată Abisinia nu există niciun singur spital de acest fel.

In numărul din 7 Octombrie, MESSAGERO exprimând bucuria pentru victoria trupelor italiene la Adua, scrie:

„Este nu numai ziua sărbătoririi unei victorii, ci și ziua renașterii bucuriei. Cât s'au amăgit acei ce își închipuiau că fascismul ar putea să se resemeze să rabde anume fapte petrecute nu de mult și să exalteze un trecut mai mult sau mai puțin îndepărtat“.

Iar GIORNALE D'ITALIA afirmă între altele:

„Guvernele reprezentate la Geneva trebuie să țină seama că națiunea italiană este puternică și hotărâtă, că armata este conștientă de dreptatea cauzei italiene și de răspunderile sale și să recunoască valoarea Italiei ca factor de ordine și pace în Europa“.

POPOLO D'ITALIA din 8 Octombrie scrie că dela 6 Octombrie începe o nouă istorie, „istoria Italiei noi a lui Mussolini, conștientă de puterea și drepturile ei.

„Pacea Europei se sprijină pe Italia. Prin înșelăciuni diplomatice, Italia a putut fi condamnată, dar înaintarea soldaților italieni și a tehnicienilor italieni reprezintă înaintarea civilizației“.

Criticând cu violență politica Marelui Britanii, în urma hotărârii Consiliului Societății Națiunilor, GAZETTA DEL POPOLO din 8 Octombrie scrie:

„Niciodată nu s'a evidențiat mai fățiș că voința Angliei domină pe toți membrii consiliului Societății Națiunilor“.

STAMPA consideră că decizia Consiliului este o tristă hotărâre judecătorească și adaogă:

„Societatea Națiunilor a scris eri pagina cea mai urâtă din existența ei lipsită de glorie. Ar fi fost un prilej de a reexamina serios situația și de a repara seria de greșeli și lovituri date Italiei.

„A fost o zi tristă, pentru care continentul va avea să se pocăiască. Articolul 16 al pactului este ca o prăpastie primejdioasă în adâncimea căreia poate fi aruncată lumea în urma preținsei condamnări morale a Italiei“.

Presă engleză.

THE TIMES din 3 Octombrie publică un articol intitulat „Iuzia cea mare“, în care se referă atât la mobilizarea generală de o zi în Italia, cât și la primele acte de ostilitate în Abisinia.

Consideră mobilizarea din Italia ca menită să însufle popoarele cu sentimente războinice.

„Cât privește discursul d-lui Mussolini cu această ocazie, el este bazat pe marea iluzie că Italia suferă de conspirația celorlalte puteri care îi refuză dreptatea“, scrie ziarul.

Insistă asupra faptului că Italia, chiar dacă doleanțele ei ar fi drepte, totuși nu este îndreptățită să calce Covenantul Ligii și să recurgă la războiu.

„Aventura care a fost preparată așa de multă vreme și cu atâta hotărâre, nu poate în orice caz decât să pericliteze stabilitatea continentului“, încheie ziarul.

THE DAILY TELEGRAPH, din aceeași zi, începe prin a aminti într'un articol intitulat: „In ajunul războiului cu Abisinia“, că Marea Britanie a făcut tot ce i-a stat în putință ca să îndrepte pe d. Mussolini pe calea negocierii și a înțelegerii. Vorbind de mobilizarea din Italia, ziarul scrie că lumea din afară nu avea câtuși de puțin nevoie de o demonstrație a disciplinei fasciste.

„Votul partidului laburist dela Brighton, dovedește, scrie ziarul, cât de greșit era d. Mussolini când își închipuia, după cum a declarat-o cu ocazia mobilizării, că poporul englez nu va participa la sancțiuni contra Italiei“.

Ziarul e de părere că procedura dela Ligă trebuie accelerată și că fiecare națiune trebuie să se pronunțe, acum când războiul este la început, dacă este pentru sau contra sancțiunilor colective.

„Marea Britanie a spus cu glas tare și limpede, că este numai pentru sancțiuni colective, dar dacă acesta nu este posibil, ea e contra oricăror sancțiuni“.

DAILY MAIL din 3 Octombrie se opune oricărei imixțiuni a Mării Britanii în conflictul italo-abisinian.

„Anglia, scrie ziarul, nu are niciun interes propriu să apere Covenantul Ligii, întru cât Liga de azi nu este Liga care a fost concepută atunci când s'a semnalat Covenantul.“

„Pe lângă aceasta, nici în trecut Anglia nu s'a opus, atunci când Covenantul a fost nesocotit de Polonia, de Lituania și de Japonia.“

„De ce, se întreabă ziarul, această schimbare de front în afacerea abisiniană? și apoi adaugă:

„Guvernul ar fi înțelept dacă și-ar revizui politica“.

Incheie, spunând, că numai o singură țară are interes ca să ațâțe războiul, și aceasta e Rusia bolșevică.

THE TIMES din 4 Octombrie scrie între al'ele:

„In ziua de 4 Octombrie se va scrie în anale una din marile puteri din apusul Europei, un Stat, membru dirigerit al Consiliului Ligii, un garant al păcii europene și un semnatar al Pactului din Paris, după un an de zile de pregătiri militare și de evaziune diplomatică, a lansat o armată mare pentru ocuparea și spolierea unui alt Stat, membru al Ligii Națiunilor.“

Ziarul insistă că „nu interese economice sau strategice fac ca aventura abisiniană să displacă englezilor, după cum se preface că crede Ducele. Dacă ar fi vorba de neînțelegeri de felul acesta, ele ar putea fi aranjate pe cale de compromis.“

„Dar lucrul asupra căruia nu putem face niciun fel de compromis este principiul. Și principiul nu este o abstracție. Dacă membrii Ligii sunt gata să tolereze fără rezistență un act concret și inechivoc de agresiune neprovocată, în cazul acesta Covenantul și Pactul dela Paris sunt moarte“.

MANCHESTER GUARDIAN din 4 Octombrie crede că dacă războiul abisinian va continua el va avea reacțiuni serioase în Europa.

Pune în evidență faptul că d. Mussolini, atunci când declară că Italia nu a recurs la războiu, se prevalează de Pactul din Paris, care admite dreptul de legitimă apărare, care, după Kellogg, autorul Pactului, este inerent în fiecare Stat suveran și implicit în orice tratat.

„Acest principiu just și comod a fost aplicat, scrie ziarul, în împrejurări analoage și de Japonia“.

Correspondentul diplomatic dela Geneva al aceluiași ziar, vorbind despre sancțiuni, constată că puterile direct interesate au dovedit a fi mult mai decise a lua parte la o acțiune colectivă, decât se credea în general.

Ziarul insistă asupra dificultăților care ar putea surveni din partea Statelor Unite și a Germaniei, în cazul aplicării sancțiunilor economice contra Italiei, aceste două țări putând face blocarea ineficace.

Tonul general al presei britanice din 5 Octombrie, în chestiunea conflictului italo-abisinian este destul de moderat, iar sancțiunile militare nu mai sunt menționate.

Ziarele atribue o deosebită importanță discursului d-lui Baldwin și subliniază pasajele prin care s'a afirmat din nou că politica britanică față de continent are ca bază menținerea păcii prin Liga Națiunilor, iar nu izolarea Mării Britanii.

Presa relevă și faptul că atât d. Baldwin cât și d. Chamberlain au constatat că insuficiența forțelor militare britanice au fost cauza care a determinat izbucnirea conflictului italo-abisinian, concluzia logică fiind necesitatea reînarmării Mării Britanii.

DAILY HERALD din 5 Octombrie se ridică contra propagandei de presă din Paris, menită să întârzie orice acțiune efectivă pentru oprirea războiului.

Suntem în fapt, confrunțați cu o conspirație care urmărește paralizarea acțiunii Ligii și obținerea asentimentului universal față de agresiunea care s'a comis.

„Guvernul britanic nu trebuie să se preteze la asemenea manopere, scrie ziarul, căci ar pierde toată încrederea poporului britanic.“

„Dacă Liga este scoasă din funcțiune, fie prin sabotaj, fie prin rezistență pasivă, rolul ei de garantă a păcii va fi în același timp distrus“.

DAILY MAIL din 5 Octombrie scrie:

„Războiul care a izbucnit în Abisinia, este un fapt regretabil, dar totuși el este numai un conflict colonial. El nu trebuie să depășească acest caracter“.

Ziarul reamintește simpatia pe care poporul englez le are pentru Abisinia; dar e de părere că el nu trebuie să meargă mai departe cu obligațiile lui față de Ligă, pentru care a făcut tot ce i-a fost cu putință“.

Ziarul se declară adversar al sancțiunilor și subliniază faptul că majoritatea poporului francez va refuza să facă războiu în favoarea Negusului.

Presa germană.

Ziarele germane urmăresc și analizează în primul rând operațiile militare din Abisinia, prin specialiști și cunoscători ai condițiilor geografice din Africa orientală. Obiectivul atins de armatele italiene până acum prin cucerirea Aduci, n'ar constitui un succes eclatant.

Masele principale ale armatei abisiniene ar aștepta pe italieni în regiunea muntoasă, unde s'ar produce principala rezistență, la Vest de Makale. Conflagrația între două State, membri ai Societății Națiunilor, dă prilejul să se evoace iar slăbiciunea acestora din urmă. Geneva ar fi incapabilă de a acționa rapid și a mijloci împăcarea. Nici în aplicarea eventualelor sancțiuni cerute de Anglia, n'ar fi șanse de eficacitate, „eu atât mai mult, cu

eât în niciun războiu din cele izbucnite de când există Societatea Națiunilor, aceasta n'a putut influența desfășurarea evenimentelor“.

Sancțiunile economice și militare aplicate prin Societatea Națiunilor ar reclama o procedură anevoioasă și de lungă durată. Atitudinea Franței ar favoriza această întârziere.

D. Lavat n'ar dori decât sancțiuni în formă blândă. Statele Micii Antante ar urma cu totul Franța în această privință.

„Conflictul italo-abisinian, după FRANKFURTER ZEITUNG din 29 Septembrie, pune în primul rând o problemă juridică: pretențiunilor italiene, bazate pe tratatele anterioare, li se opun neglijențele dovedite de membrii Societății Națiunilor, față de îndatoririle reciproce, îndatoriri izvorite din pactul fundamental, lăsând la o parte tratatele pentru evitarea războiului. La acestea se mai adaugă și legea dinamicii, legea care impune Statelor lipsite de materii prime o expansiune firească; dar în fața acestei legi și împotriva ei stă principiul Statu-quo-ului, și se întâmplă astfel că Anglia este încăodată în situația de a vedea că morala menținerii actualei ordine a lucrurilor, coincide cu interesele ei politice. Întrebarea ce se pune este dacă va reuși să realizeze crearea unui front unitar în chestiunea acestui conflict“.

BERLINER TAGEBLATT din 4 și 5 Octombrie publică în articolele semnate de primul redactor Paul Scheffer, critici la adresa Genevei, care ar fi prea încetă în procedură față de conflictul italo-abisinian și constată, după izbucnirea războiului, că nu sunt excluse grave complicații din partea celor care se opun agresiunii Italiei.

KOELNISCHE ZEITUNG din 5 Octombrie sub titlul: „Ce face Societatea Națiunilor“, polemizează cu susținătorii tezei sancțiunilor și conchide:

„După toate arătările, Societatea Națiunilor nu va hotărî decât aplicarea unor sancțiuni contra Italiei, care cel puțin, deocamdată, să n'o doră prea tare și să nu-l poată opri pe Mussolini dela continuarea războiului. Totuși, se pune întrebarea dacă o putere ca Anglia se va declara mult timp mulțumită de desfășurarea mai departe a evenimentelor“.

Presa austriacă.

Toate zărele accentuiază că în urma izbucnirii conflictului italo-abisinian pacea europeană este în joc.

Ziarele își exprimă nădejdea că războiul va rămâne localizat și că Societatea Națiunilor îi va pune în curând capăt.

In numărul din 3 Octombrie NEUES WIENER JOURNAL, sub titlul: „Trebuie menținută pacea în Europa“, publică un articol de fostul maior Karl von Rössel-Majdan. Autorul scrie între altele:

„Este în joc pacea europeană generală. Ea trebuie să fie menținută oricât ar costa. Sancțiuni ar însemna chibritul adus la explozibile. Lumea europeană ar începe să ardă și răsul batjocoritor al popoarelor colorate ar fi acompaniamentul acestei catastrofe înfiorătoare. Geneva are cuvântul. Lumea așteaptă verdictul ei“.

In numărul din 4 Octombrie REICHSPPOST constată:

„În urma izbucnirii ostilităților în Africa orientală, tensiunile politice din Europa, care durează de luni de zile, au intrat într'o fază nouă.

„Începerea operațiunilor militare la frontierele Abisinie, înseamnă sfârșitul războiului diplomatic pe loc

dela Geneva, războiu, dus, pentru menținerea păcii în Africa. Înseamnă începutul luptei pentru menținerea păcii în Europa. Noua misiune nu este de sigur mai ușoară decât cea anterioară, dar ea este cu mult mai importantă pentru lume.

„Consiliul Societății Națiunilor are, în zilele acestea, o responsabilitate foarte mare în ce privește menținerea păcii europene, responsabilitate care îi este, însă, facilitată de declarația d-lui Mussolini de a nu se opune unor sancțiuni diplomatice și economice.

„De altfel, obișnuita procedură este o garanție că la Geneva nu se vor lua hotărâri pripite“.

Presa cehoslovacă.

Ziarele cehoslovace din 4 Octombrie comentează pe larg situația creată de începerea ostilităților în Abisinia.

PRAGER PRESSE scrie:

„Privirile lumii întregi se întorc acum, din nou, spre Geneva, cu speranța că se va face totul cel puțin pentru limitarea conflictului, dacă nu pentru a opri sângerosul diferend, prin respectul principiilor de drept, de ordine și de atașament față de cauza păcii“.

VENKOV declară:

„Dacă nu se va face totul pentru menținerea păcii și dacă incendiul actual nu va fi localizat, Europa va suferi o nouă și dureroasă sângerare“.

PRAGER TAGEBLATT afirmă:

„Atitudinea Cehoslovaciei este dictată de ultima conferință a Micii Înțelegeri, care va adopta o politică unitară, străduindu-se să rămână neutră în măsura care va fi posibilă. Pe de altă parte, Mica Înțelegere va rămâne ereditivă pactului Societății Națiunilor, ceea ce înseamnă că ea va urma directivele Consiliului Societății Națiunilor. Inițiativa aparține marilor puteri. Cehoslovacia va accepta orice soluție luată de comun acord de Anglia și Franța“.

Presa maghiară.

In trei numere consecutive oficiosul PESTER LLOYD ocupându-se de izbucnirea ostilităților între Italia și Abisinia, face considerații asupra repercusiunilor acestui eveniment în Europa, precum și asupra acțiunii Angliei și Societății Națiunilor.

In numărul din 2 Octombrie ziarul budapestan scrie:

„Direcția pe care o vor lua acum lucrurile în Europa depinde în primul rând de atitudinea Angliei, care în faza mai recentă a conflictului italo-abisinian joacă un rol tot atât de activ.

„Este de pe acum cert, că Anglia nu se gândește la sancțiuni „izolate“, adică la sancțiuni a căror povară ar trebui s'o ducă singură, sau la sancțiuni împotriva cărora puterile din afară ar desfășura o rezistență activă.

„Problema cea mai importantă pe care trebuie să o soluționeze politica engleză, înainte de a se fixa într'o direcție anumită a acțiunii din Marea Mediterană, este atitudinea Franței în cazul aplicării unor anumite sancțiuni de către Anglia.

„În negocierile diplomatice dintre Anglia și Franța, care sunt de mai multe zile în curs, rolul cel mai important îl joacă chestiunea până la ce limită s'ar asocia Franța unor eventuale măsuri navale ale Angliei“.

A doua zi PESTER LLOYD declară:

„Tensiunea grozavă în care se află actualmente Europa, nu se referă la războiul, ci la chestiunea cum vor reacționa Anglia, Franța și Societatea Națiunilor la faptul începerii războiului. Momentul care hotărăște în primul rând constelația politică actuală, este atitudinea precisă luată de d. Mussolini față de eventualele măsuri de sancțiuni.

D. Mussolini a declarat că Italia va accepta cu demnitate și disciplină sancțiuni economice, dar sancțiuni militare ar însemna războiul, războiul și în Europa.

„Cu aceasta s'a dat bărbaților de Stat dela Londra și Paris o bază pentru deciziile lor. Știu acum la care punct tensiunea europeană ar duce la explozie. Stă în mâna lor de a evita evitabilul“.

Iar în numărul din 4 Octomvrie ziarul scrie:

„Din chestiunea sancțiunilor nu trebuie să se nască un război european, din cauză că atunci Societatea Națiunilor ar ajunge dintr'o organizare pentru izolarea focosului, o federațiune a incendiarilor. Războiul este o realitate tragică, grozavă. Dar el bântue într'un alt continent.

„Să sperăm că scânteile sale nu vor incendia și Europa“.

Presă polonă.

WARSAWSKI DZIENNIK NARODNY *din 7 Octomvrie publică un articol intitulat „Anglia și Paacea“, semnat de d. Roman Dmowski, care scrie între altele:*

„Italia, precum rezultă în mod logic din situația creată, va face tot posibilul pentru a localiza acest război și a-l termina cât de curând.

„Dacă însă acest război se va prelungi, sau se va strămuta în Europa, aceasta va fi opera politicii engleze“.

„Pregătirile engleze nu se mărginesc numai la partea răsăriteană a Mediteranei și a Mării Negre.

„Pe lângă Geneva, unde Anglia joacă rolul de apărătoare a Pactului, ea joacă un misterios rol în Balcani.

Grecia devine din ce în ce mai mult o unealtă în mâinile Angliei.

„Spre Anglia tinde și Turcia care se teme de vecinătatea Italiei în Asia M'că.

„In Iugoslavia, din cauza Adriaticei, Fiume, Triest și Zarei, politica anti-italiană a Angliei este foarte populară.

Vedem deci, încheie ziarul, că marele joc diplomatico-militar dus sub egida păcii, începe să atingă și să periclitizeze din ce în ce mai mult pacea reală a Europei“.

Presă Statelor-Unite

NEW YORK POST *din 3 Octomvrie publică un articol de fond, spunând în esență următoarele:*

„O telegramă anunță că Marea Britanie a întrebat Departamentul de Stat dacă Statele-Unite sunt dispuse să coopereze direct sau indirect la sancțiuni.

Cel dintâiu interes al Americii e de a rămâne deoparte și de a evita încercături care ar putea să o târască într'un conflict din care nu ar avea decât de pierdut și nimic de câștigat“.

In numărul din 4 Octomvrie ziarul NEW-YORK TIMES scrie:

„Ar fi prea comod și prea simplu să ne mulțumim a califica brutala invazie a Abisinie drept nebunia criminală a unui om, căci aceasta ar putea duce la concluzii greșite.

„D. Mussolini face ceea ce au făcut, până la marele război, toate țările civilizate. Aceasta nu justifică acțiunea sa, dar ne ajută să înțelegem cum a putut, în actuala situație, să remească în jurul lui întreaga națiune“.

Ziarul HERALD TRIBUNE subliniază observația din discursul d-lui Mussolini, care a declarat că Italia va face față, cu disciplină, sancțiunilor economice, arătând prin aceasta că nu are intenția să le considere ca o cauză de război.

SCHIMBUL DE NOTE FRANCO-BRITANIC

Presă franceză.

Ziarele din 2 Octomvrie se ocupă de schimbul de note dintre guvernele francez și englez și în deosebi de problema cooperării franco-britanice la aplicarea sancțiunilor în Mediterana.

PETIT PARISIEN *scrie că întrebarea engleză necesită un timp de gândire și o examinare serioasă din partea ministerelor interesate și a Consiliului de Miniștri. Nu trebuie să se uite că situația la care se gândește Londra și care ar rupe, eventual, pactul, privește Italia, a cărei amicitie pentru Franța este prețioasă.*

LE JOURNAL, *subliniind necesitatea de a prevedea complicațiile europene care ar putea rezulta din conflictul în Abisinia, scrie:*

„Sancțiunile ar echivala cu strangularea armatei italiene, iar italienii afirmă că, dacă s'ar schița numai un simplu gest, s'ar crea riscul ca totul să sară în aer. De aceea, este firesc, ea, înainte de a răspunde Angliei,

Franța să dorească garanții mai precise, decât cele care au fost date până acum, în special în ceea ce privește mijlocul de a localiza conflictul african“.

LE MATIN *scrie:*

„Franța poate foarte bine răspunde că atitudinea ei este subordonată constatării agresiunii și definițiunii agresorului și că, cum a arătat-o Sir Samuel Hoare, luna trecută, nu este necesar să se ia angajamente prealabile pentru o asemenea eventualitate“.

ECHO DE PARIS *exprimând părerea că atitudinea franceză a fost dictată până acum de pactul Societății Națiunilor, adaugă:*

„Articolul 16, paragraful 3 ne obligă să răspundem afirmativ întrebării engleze, dacă se stabilește, în mod peremptoriu, că Anglia a fost atacată. Dar colaborarea franco-engleză nu poate fi limitată la domeniul naval, căci ostilitățile s'ar angaja în toate armele. De aceea, cooperarea militară între cele două țări trebuie să fie

completă, și nu poate fi improvizată. Conversațiile între Statele Majore trebuie să înceapă de pe acum și să devină un obicei, o regulă, căci, dacă astăzi se pune problema reprimării unui act de agresiune al unei națiuni amice, mâine, Europa poate fi obligată a face față eventualității mai redutabile a unei agresiuni germane“.

Ziarul amintește, apoi, că Germania părăsește Societatea Națiunilor la 14 Octomvrie și că pactul din Locarno este legat de instituția dela Geneva:

„De aceea, suntem îndreptățiți, scrie ziarul, a pretinde garanții din partea Mării Britanii, cu privire la granița noastră de răsărit, sprijinul englez urmând să fie asigurat în mod automat“.

D-na Tabouis scrie în ziarul L'OEUVRE:

„Ne este îngăduit să credem că răspunsul francez va fi afirmativ, de vreme ce e vorba să punem din nou semnătura noastră sub articolul 16.

„Este, însă, probabil că guvernul francez va adăuga, în răspunsul său, că înțelege să vadă aplicându-se reciprocitatea acestei asistențe, în cazul când, în cursul aplicării sancțiunilor, s'ar ivi în Europa dificultăți de ordin militar.

„Astfel s'ar reface, progresiv, înțelegerea cordială în cadrul Societății Națiunilor și s'ar realiza visul a mai bine de trei sferturi din populația Franței“.

In aceeași chestiune, LE TEMPS din 1 Octomvrie scrie în concluzie:

„Ceea ce trebuie, mai ales, să reținem din răspunsul guvernului englez, care înseamnă un progres pentru politica păcii, este că Anglia, considerând că Societatea Națiunilor reprezintă singura speranță reală de a evita dezastrele nebuștite ale trecutului și de a asigura pacea lumii, prin securitatea colectivă în viitor, se va identifica cu principiile dela Geneva „atâta timp cât Liga dela Geneva își va garanta existența, prin propriul ei exemplu“. Nu putem interpreta aceste cuvinte altfel, decât ca o afirmare pe care și-o ia Anglia, pe planul dela Geneva și în cadrul Pactului, de a-și îndeplini obligațiile de solidaritate, rezervându-și, ca și ceilalți membrii ai Societății, să aprecieze gradul de culpabilitate a agresorului și natura măsurilor de luat în virtutea articolului 16 al Pactului. Această poziție comandă în bună logică Angliei să-și întărească mijloacele militare și navale, pentru a fi în măsură de a-și îndeplini conștiincios obligațiile și să consolideze cooperarea sa cu Franța, care este tot atât de legată ca și Marea Britanie de instituția dela Geneva, de doctrina securității colective și de politica de cooperare internațională“.

L'ACTION FRANÇAISE din 2 Octomvrie scrie:

„Fără a ne aștepta să vedem Anglia luându-și noi angajamente, putem spera că răspunsul său va proiecta unele licăriri asupra numeroaselor nedumeriri ce există în Pactul Societății Națiunilor.

„Cu o sinceritate brutală, trebuie s'o recunoaștem, Ministerul de Externe englez ne-a comunicat că înțelege să păstreze până în ultimul moment independența sa de judecată, și că nu admite nicio regulă rigidă, niciun „automatism“.

„In acest mod, însă, se face jocul pescuitorilor în apă tulbure. Nu se va înțelege, până la urmă, acest lucru, la Londra?“.

D. Vladimir d'Ormesson, în LE FIGARO din 2 Octomvrie, ocupându-se de valoarea exactă a chestionarului englez scrie că este evident că nu va fi niciodată vreun

conflict anglo-italian susceptibil de a deslănțui un conflict general în Mediterana, ziarul adaugă:

„E cert că nu va fi nici blocus economic, nici închidere a canalului de Suez, și că faimoasele „sancțiuni“, se vor limita, într'un caz eventual, la un gest și la unele măsuri pe care Italia le-a prevăzut de mult și dintre care unele au intrat deja în vigoare.

„Atunci, de ce atâta vâlvă? De ce să aruncăm suspiciunea, să băgăm zizanie între marile puteri europene, care trebuie să rămână unite în fața pericolelor superioare?“

„Un schimb de vederi diplomatice nu valorează decât prin ansamblul său, prin proporțiile sale, prin curba generală pe care o urmează; a se izola cutare sau cutare element, înseamnă a i se altera atât de radical sensul, încât ceea ce era alb devine negru“.

JOURNAL DES DEBATS din 2 Octomvrie scrie:

„Fără sistem preconcept și fără a păstra rancune inutile, Anglia lucrează în fiecare din împrejurările care se prezintă, conciliind interesele și sentimentele sale, principiile sale generale și preferințele sale speciale. Ea o face cu vigoare și cu sinceritate, dar înțelege foarte bine, ca celelalte națiuni, dacă se explică în mod neted, să aibă o apreciere diferită de a sa. De aceea suntem absolut liberi să-i răspundem că nu avem intenția de a ne amesteca în chestiunea abisiniană, pe care a condus-o după metoda sa, și că, dacă respectăm principiile Ligii Națiunilor, considerăm că în cazul acesta particular, nu ne vom simți datori să participăm la sancțiuni“.

In numărul din 3 Octomvrie ACTION FRANÇAISE, revenind asupra schimbului de note dintre cele două guverne, scrie:

„Sir Samuel Hoare este acela care, în discursul său dela Geneva ca și în răspunsul dat de Ministerul de Externe englez celui francez, a insistat asupra agresiunii „neprovocate“, criteriu al oricărei intervenții britanice. Să ascultăm glasul Angliei. Cu un exces de zel care a mirat lumea, Marea Britanie și-a trimis flota în Mediterana. Astfel, Pasul de Calais, marea Nordului, se găsesc complet degarnisite.

„N'ar fi oare momentul, pentru noi, să trimetem escadrela noastră să facă o călătorie în mările Nordului, cu rezerva bastimentelor strict necesare apărării porturilor noastre?“

„Anglia dorește o colaborare? Aceasta, de care vorbim mai sus, ar prezenta avantajul primordial de a o feri de orice surpriză dezagreabilă din partea Puterii cu care a semnat cel mai înșelător dintre acordurile navale“.

LE TEMPS din 3 Octomvrie constată:

„Problema pusă pe un plan general trebuie examinată cu mare atenție. Ar putea exista, în mod incontestabil, aici o garanție suplimentară a securității. Dar o rezervă totuși se impune; ar trebui să fie bine înțeles, că măsurile de precauțiune ce s'ar lua, în prealabil, pentru jocul normal al sancțiunilor să fie concertate și să facă obiectul unui acord între guvernele interesate, pentru ca, în niciun caz, să nu poată să facă pe una sau pe cealaltă putere să depășească răspunderile pe care ar fi dispusă să le asume înainte de aplicarea regulată a sancțiunilor decise în unanimitate de către Consiliul Ligii Națiunilor.

„In tot cazul, dată fiind ferma voință cunoscută a Angliei și a Italiei de a evita orice incident de natură a provoca complicații internaționale și de a face să degeneze într'un conflict italo-britanic, ceea ce este și ce trebuie să rămână un conflict pur italo-abisinian, avem intima con-

vingere că o atare solidaritate prealabilă execuției sancțiunilor nu va avea să fie pusă în acțiune în eriza actuală din Mediterană“.

D. Jean Thouvenin, în L'INTRANSIGEANT din 3 Octombrie, scrie:

„Suntem complet de acord cu Sir Samuel Hoare, că nu se va putea niciodată admite ca expediția colonială italiană să deslănțuiască în mod fatal un războiu european.

„Când d. Hitler a rupt tratatul dela Versailles și a dat caracter oficial reînarmării germane, care amenință Europa, s'au ventilat oare sancțiunile articolului 16? Eventualitatea unei lovituri de forță asupra Memelului, amenințarea cu Anschlussul, nu constituiesc ele oare conjuncturi mult mai periculoase în contra cărora ar fi nevoie să se ridice, de pe acum, bariere de neînfrânt? Nu avem noi, pentru moment nimic mai bun de făcut, când Reichul nu încetează de a-și desvolta puterea sa militară, decât să alimentăm focare de discorde între puterile pacifice?”

„Suntem legați prin Pact, a spus d. Laval. Ne vom asuma mereu toate obligațiunile care decurg din el, dar

aceste obligațiuni nu determină în mod fatal războiul. Trebuie arătat acest lucru în mod neted, dar amabil, prietenilor noștri englezi“.

JOURNAL DES DÉBATS din 3 Octombrie, după ce recunoaște că față de întrebarea Guvernului englez, opinia publică a rămas, în ceea ce o privește, foarte calmă, crede că nu se poate admite ca, într'un conflict în care Franța n'are ce căuta, să fie atrasă să comită o acțiune contrarie tuturor sentimentelor sale, contrarie tuturor intereselor sale și contrarie păcii. Apoi adaugă:

„Se vorbește de angajamentele Franței. Dar se neglijează să se spună în ce consistă. Am semnat Pactul, și am insistat adesea, de 15 ani, fără a obține asigurări, ca el să fie precizat.

„Azi, Anglia i-a dat o definiție netedă. Pactul crează obligații generale, dar lasă dreptul de a aprecia fiecare caz particular.

Regulile Pactului au fost acum interpretate de Anglia în mod foarte clar. Am fi putut, în trecut să le găsim un sens mai strict, în special relativ la respectul tratatelor. Comentariul englez a fost determinant. El a fost explicat în mod oficial.

Are deci valoare pentru toți“.

VIZITA D^{-LUI} GÖMBÖS ÎN GERMANIA

Presă franceză.

Călătoria neașteptată a generalului Gömbös în Prusia Orientală și la Berlin, după vizita subsecretarului de Stat german al aerului în Ungaria și după partidele de vânătoare în Polonia și Germania, cu participarea generalului Goering, a d-lui von Ribbentrop, ambasadorul extraordinar al Reichului și a ministrului polon acreditat la Berlin, a stârnit interesul și comentariile presei franceze.

Astfel L'ACTION FRANÇAISE din 1 Octombrie 1935, examinând călătoria d-lui Gömbös, în lumina evenimentelor care se desfășoară, scrie următoarele:

„Ungaria, care pare a fi șovăit un timp îndelungat între Roma și Berlin și care a sperat poate la un moment dat să fie trăsătura de unire între Germania național-socialistă și Italia fascistă, este împinsă de împrejurări să-și lege soarta de Germania. Greutățile pe care le întâmpină Italia și sporirea continuă a forței militare germane, au dictat optarea guvernului dela Budapesta, care, pe de altă parte, se simte stimulat în irendentismul său îndărătnic de tensiunea crescândă dintre Polonia și Cehoslovacia.

„Incidentele care s'au ivit nu de mult, la granița ceho-polonă, au dovedit că relațiunile între Varșovia și Praga sunt departe de a se îmbunătăți. Evident, această stare de lucruri, folosește în primul rând Ungariei.

„Ungurii nu au renunțat la niciuna din revendicările lor, iar de ani de zile ei sunt în căutarea punctului de mai slabă rezistență, pentru a-și îndrepta spre el toate eforturile.

„Imprejurările fac astăzi ca acest punct să apară la Nord: de aceea și privirile lor încep a se îndrepta spre Slovacia.

„Vizitele și întrevederile coincid cu alegerile dela Memel, ceea ce nu poate fi o simplă întâmplare. Presa Reichului a ridicat tonul. Comentariile oficioase ale situației, denunță „pe acei care se fac complicii uneltirilor

sovietice“, trăgând de pe acum la răspundere pe acești „orbi de bună voce“.

„Limbaajul este clar. Atât pe terenul diplomatic, cât și pe terenul militar, Germania continuă și grăbește preparativele sale. Acordului ceho-sovietic, apropierei care se schițează între U. R. S. S. și România, ea le opune blocul germano-polono-ungar, a cărui alecătuire (ajunge de a privi o hartă pentru a fi lămurit), pune Cehoslovacia într'o poziție care nu are nimic de invidiat.

„In ciuda tuturor anatemelelor, Europa revine la vechiul sistem de alianță. Din ce în ce mai precis, ea se împarte în două tabere. Echilibrul este mai instabil decât cel din 1914, deoarece motivele de turburări sunt mult mai numeroase ca atunci. Vechilor ambițiuni nesatisfăcute, se adaugă astăzi urile naționale deslănțuite la extrem și opoziția ireductibilă a două concepții pentru care distrugerea și anihilarea adversarului sunt de o parte și alta necesități vitale. Intr'o asemenea atmosferă încăreată, incidentul pretext nu e greu de găsit.

„In ziua aceea vom vedea ce cântăresc recomandățiunile și chiar sancțiunile Societății Națiunilor“.

Inregistrând convorbirile care se desfășoară între reprezentanții Germaniei, Ungariei și Poloniei, d. Emile Roche, în LA REPUBLIQUE din 2 Octombrie 1935, scrie:

„In loc de a exaspera neînțelegerile între vechii aliați, a căror primă datorie este de a mărgini pe cât se poate conflictul italo-abisinian, precizând că în niciun caz el nu va putea să se transforme într'un războiu european, nu ar fi mai nimerit să ne îndreptăm privirile, nu numai spre Memel, dar și spre Berlin și Varșovia, unde se pune la cale o schimbare a hărții Europei?”

„Căci noi nu putem da crezare desmințirilor diplomatice care încearcă să reducă la un schimb inofensiv de cuvinte amicale, sensul întrevederilor care au loc între reprezentanții Ungariei, Germaniei și Poloniei.

„Este clar că d-nii Goering și Gömbös își propun de

a sdruncina bazele armăturii dela Versailles și Trianon, iar în acest scop ei prepară de pe acum încheierea unui pact aerian, o soluție a problemei austriace și a reînarmării Ungariei.

„Această înțelegere dat fiind țelul urmărit merită de a fi semnalată, ceea ce însă va surprinde numeroși francezi, care păstrau oarecare iluzii asupra guvernului actual al prietenilor noștri dela Varșovia, este participarea activă la aceste întrevederi al unui al treilea partener: Polonia.

Această nouă triplă alianță proiectează instaurarea unui guvern nazist la Viena, încercuirea Cehoslovaciei, și strângerea Iugoslaviei în sfera ei de acțiune.

Dacă denunțăm aceste manopere, nu o facem pentru a introduce un nou element de grijă în climatul internațional destul de turbure, ci pentru a permite de a stavili în liniște, primejdiile care amenință direct pacea europeană.

Ziarul LE TEMPS din 2 Octomvrie publică următorul articol:

„Vizita generalului Gömbös, la Berlin, face să curgă încă multă cerneală. Președintele Consiliului de Miniștri al Ungariei, care a întreprins această călătorie inopinată pe calea aerului, pe bordul unui avion german, pus la dispoziția sa de d. Goering, ministrul aviației Reichului, și sub pretextul de a lua parte la o vânătoare, a deșteptat toate curiozitățile, și putem să spunem, și toate neîncrederea. Acestea se datorește faptului că împrejurările sunt de așa natură încât asemenea manifestări trebuie să atragă atenția tuturor cercurilor politice preocupate de o situație pe care prea multe elemente interesate să exploateze turburarea în care se află Europa, se străduiesc să o complice în scopuri personale. Mai mult chiar, se atribuie demersului președintelui consiliului Ungariei o reală importanță din punct de vedere al situației internaționale, de oarce presa ungară a căutat să sublinieze interesul lui și să comenteze eventualitatea formării unui bloc germano-polono-ungar.

„Terenul este însă destul de periculos. Generalul Gömbös însuși pare să-și dea seama de aceasta, căci își dă foarte mare osteneală pentru a face să se admită că vizita sa are un caracter normal.

„El a explicat unui reprezentant al presei, că n'a mai fost la Berlin decât o singură dată, la începutul regimului național-socialist și că, fiind și el un om de dreapta, dar guvernând în alte condițiuni decât acelea care există în Germania, e natural deci să se intereseze de realizările obținute de Reich, în decursul ultimilor doi ani.

„Nimic mai natural, într'adevăr, dar este destul de greu, oricâtă complezență am vrea să arătăm, să admitem că vizita șefului guvernului ungar în capitala Reichului, nu prezintă un adevărat caracter politic. Generalul Gömbös a avut o lungă convorbire cu cancelarul Hitler. Baronul von Neurath, ministrul de externe al Reichului, a dat un dejun în onoarea sa, dejun la care a asistat d. Schaecht, ministrul economiei germane și președintele Băncii Naționale. Șeful guvernului ungar este oaspetele d-lui Göring. Ieri el a avut o întvedere cu d. von Ribentrop, omul de încredere al Führerului, în trecere dela Bruxelles la Varșovia. În fine d. Gömbös s'a întreținut cu d. Rudolf Hess, reprezentantul d-lui Hitler, în conducerea partidului național-socialist, cel mai autorizat interpret al gândirii Führerului.

„Unele informațiuni de presă arată chiar că generalul Gömbös ar fi avut în timpul șederii sale la Berlin întrevederi cu d. Attolico, ambasadorul Italiei, cu d. Tauchnitz, ministrul Austriei și chiar cu d. Beck, mi-

nistrul de externe polon, în trecere prin capitala Reichului în cursul călătoriei sale de întoarcere dela Geneva la Varșovia. E adevărat că presa oficială germană desminte aceste întrevederi, mai ales acelea cu d. Beck, dar svomurile acestea continuă totuși să fie foarte comentate în cercurile politice în general destul de bine informate.

„Există impresia unei activități diplomatice extraordinare, desfășurate în ultimele zile cu ocazia călătoriei d-lui Gömbös care pare să fi fost ceva mai mult decât tradiționalul „schimb de vederi“, pe care-l face de obicei oamenii de Stat cu conducătorii responsabili ai țărilor pe care le vizitează. Corespondentul nostru dela Berlin serie astăzi că se pare că acordul dintre adversarii Cehoslovaciei se strânge din ce în ce mai mult.

„Nu mai există într'adevăr nicio îndoială că situația din Europa Centrală a fost subiectul principal al întrevederilor d-lui Gömbös cu conducătorii Reichului și că Praga are motive serioase de a privi acest demers cu cea mai mare atenție, mai ales dacă, după cum se asigură, președintele consiliului ungar trebuie să se ducă la Viena și chiar la Roma în urma vizitii sale la conducătorii celui de al treilea Reich. Nu ne putem împiedica de a considera că, asemenea demersuri, în actualele împrejurări, se raportă la o acțiune care prezintă caracterul unei ofensive diplomatice în stil mare.

„In anturajul generalului Gömbös se afirmă că președintele consiliului ungar n'a încheiat niciun fel de acord. Se adaugă chiar că de cincisprezece ani încoace politica Ungariei a constat în a nu încheia nicio alianță cu oricine împotriva oricui.

„Poate că această rezervă se poate explica prin faptul că Ungaria, complet izolată în urma marelui război, ar fi găsit cu greu în Europa aliați dispuși a o susține în mod util în eforturile sale pentru obținerea revizuirii clauzelor teritoriale din tratatul dela Trianon. Ea s'a apropiat de Italia și a încheiat acordurile cunoscute cu Roma, atunci când a crezut că împotriva Italiei și a Franței, față de Mica Înțelegere, ar crea pentru ea șorți de succes în această direcție. Apropierea franco-italiană și destinderea dintre Italia și Statele Micii Înțelegeri, mai ales dintre Italia și Iugoslavia, care a fost consecința directă, au dezamăgit speranța concepută destul de imprudent la Budapesta. Din momentul acela, politica ungară s'a orientat spre Berlin și spre Varșovia acordul polono-german, furnisându-i un pretext pentru concilierea celor două prietenii zise tradiționale, care păreau până atunci că se exclud. Ideia unui bloc germano-polono-ungar, a făcut deja obiectul unor numeroase comentarii în presa internațională. Iar în ultimele zile, cu ocazia vizitei generalului Gömbös la Berlin, s'a comentat această vizită cu o înfrigurare caracteristică unor anumite cercuri ungare. Există unii oameni care consideră că în urma nemulțumirilor pe care i le-a provocat desbaterile dela Geneva, Italia, și prin ea Austria, ar putea fi câștigate de partea unei asemenea combinații.

„Nimeni nu se poate îndoi că ideea unui bloc germano-polono-ungar, destinat să domine Europa centrală există.

„Totul ne face să credem că Berlinul, Varșovia și Budapesta sunt preocupate de gândul de a provoca un eșec Micii Înțelegeri, de a o disloca chiar dacă este posibil. Germania, pentru motivul că Mica Înțelegere este principalul obstacol la o nouă mișcare pangermanistă în Europa centrală, Polonia din cauza resentimentului său față de Cehoslovacia, Ungaria, pentru că așteaptă dela ruina Micii Înțelegeri, realizarea ambițiilor sale teritoriale. Rămâne de văzut însă dacă o asemenea politică, al cărei rezultat ar fi desorganizarea Europei și care ar

provoca inevitabil războiul, ar putea avea șanse de reușită. Impotriva unei atari politici se ridică Societatea Națiunilor pe care puterile semnatare ale pactului, sunt hotărâte să o susțină și să o apere; se ridică tratatul de alianță dintre Franța și Polonia, care este încă în vigoare, și teama Germaniei de a nu nemulțumi Anglia, care s'a aliat de curând la doctrina securității colective. De aceea se poate admite că, deși în cursul întrevederilor dela Berlin, multe chestiuni au fost discutate, nu s'a încheiat însă niciun acord precis“.

Presă elvețiană.

In legătură cu vizita d-lui Gömbös la Berlin, d. Maurice Muret în GAZETTE DE LAUSANNE din 1 Octombrie 1935, scrie următoarele:

„Italia până în ajunul campaniei africane, a condus în Europa Centrală o politică din cele mai iscusite. Ea își asigurase în această parte a continentului, prin protecția sa față de Austria, prin amicitia sa față de Ungaria și prin apropierea ei de Mica-Înțelegere, o situație excepțională.

A fost de ajuns însă ca ea să trimeată 250.000 oameni la granițele Abisiniei, intrând în urma acestui fapt, în conflict cu Anglia, pentru ca situația să se modifice în chip neliniștitor în „Mitteleuropa“.

În ce privește Ungaria, cel mai activ, mai pizmas și mai nerăbdător dintre statele revizioniste din Europa Centrală, ea adoptă o linie de conduită în armonie cu sentimentele colectivității maghiare. În urma acordurilor franco-italiene din Ianuarie trecut, Budapesta și-a dat seama că apropierea d-lui Mussolini de Franța slăbește valoarea asigurărilor revizioniste date Ungariei.

Între timp intervenind în întreprinderea colonială fascistă în Africa, Ungaria a resimțit nevoia de a se sfătui cu vechea ei aliată și prietenă: Germania.

Călătoria d-lui Gömbös la Berlin a fost precedată de trimiterea a doi înalți funcționari ai afacerilor străine: șeful secțiunii politice și șeful biroului de presă.

Blocul care se schițează ar cuprinde Germania, Ungaria, Austria și chiar Polonia.

Aci se pune întrebarea: cum oare Polonia, sau mai exact, colonelul Beck poate înclina spre o alianță atât de compromițătoare? Polonia este în litigiu cu Cehoslovacia, Polonia nu a iertat încă Franței alianța ei regretabilă cu Rusia Sovietelor, totuși nu putem crede că ea ar fi în ajun de a rupe punțile cu occidentul, aruncându-se definitiv în brațele Germaniei.

Blocul revizionist proiectat nu va avea poate importanța de care se tem unii.

Rămâne totuși că Germania și Ungaria, unite, se străduiesc a-l creia. Problema abisiniană stimulează curajul lor. De pe acum, ziarul UJ MAGYARSAG reclamă Slovacă, Rutenia, Transilvania, Banatul Românesc, o bandă de teritoriu iugoslav și Burgenlandul austriac.

Iată o amenințare formulată în mod deschis și care ar trebui să dea de gândit Italiei, direct interesată în această afacere.

Cum să judecăm de asemeni gestul unor deputați francezi, care câștigați de propaganda maghiară, au ales momentul actual pentru a declara la Budapesta:

„Suntem din inimă cu voi, revendicările voastre sunt legitime, vom face totul pentru reparația nedreptății ce ați suferit“.

„Înțelegem ca Ungaria, odinioară puternică în sânul imperiului austro-ungar, să nu vrea a se resemna la soarta pe care singură și-a creiat-o; dar nu există adevărată nedreptate în situația ei actuală și nu putem deci aproba agravarea activității revizioniste, la care se dedă“.

In numărul din 2 Octombrie, DER BUND publică o corespondență din Budapesta, semnată „A. S.“, în care, ocupându-se de vizita d-lui Gömbös în Germania, scrie:

„În ce privește Ungaria, chestiunea este, dacă în cercul puterilor care decid asupra soartei Europei centrale, vor continua să păstreze conducerea partizanii actualei stări de lucruri, sau dacă se va păstra, sau chiar întări, ideea unei eventuale revizuirii a tratatelor de pace. Dorinței de egalitate militară a Ungariei, Mica Înțelegere i-a opus un „nu“ neînduplecat. Ce este mai apropiat, decât de a căuta securitatea, privită atât de necesară la State care nu trebuie să aibă grijă de astfel de în-
doeli.

„Până acum Italia a fost în înaltă măsură, un garant al Ungariei, dându-se în negocierile cu puterile apusene, ascultare revendicării maghiare de a obține dreptul de propagandă revizionistă.

„Actualmente Italia este preocupată în propria ei cauză.

„Dar la Nord se agită puterile care lucrează împotriva pretențiilor maghiare, luptând cu ajutorul Rusiei, pentru eternizarea tratatelor de pace.

„Deocamdată nu mai este vorba de pactul danubian. Dar între timp se întărește presiunea polonă asupra Cehoslovaciei.

„Este incontestabil, că timpul, care a cauzat destrămarea dictatului dela Versailles, lucrează în sensul principiului dinamic-evoluționist și în Pasinul Dunării.

„Accentuarea amicitiei maghiaro-germane, în prezența unor ofițeri superiori, ar fi suficientă pentru a demonstra că se socotește venit momentul de a cultiva și aprofunda cooperarea cultivată de mult.

„Până unde să meargă această cooperare? Este cert, că joacă un rol chestiunii de cooperare militară, mai cu seamă pe tărâmul aviației. Lucrul acesta ar fi o contra-manevră directă împotriva cooperării ceho-ruse, care poate fi realizată deocamdată numai pe acest tărâm. Importanța sa nu constă în faptul cum se va realiza această cooperare, ci în faptul că ea să devină intensă. Forma se găsește dela sine. În sensul acesta, călătoria primului-ministru maghiar este o etapă nouă și, după cât ni se pare, una importantă în evoluția pozițiilor în Europa centrală și orientală. Toată lumea va trebui să conteze cu lucrul acesta, chiar dacă nu se vor produce proclamațiuni de alianță. Va trebui oare ca această politică să ducă la o plecare a Ungariei din Societatea Națiunilor, plecare la care a făcut o prudentă aluzie chiar primul-ministru ungar, într'unul din recentele sale discursuri?

„Până acum, Ungaria n'a părăsit însă principiul cooperării cu Societatea Națiunilor“.

Presă iugoslavă

Majoritatea ziarelor iugoslave consideră călătoria d-lui Gömbös la Berlin, un punct de plecare a unei puteri ofensive diplomatice germane și se întreabă dacă Germania nu se forțează să constituie un bloc în Europa Centrală, cu participarea Poloniei și a Ungariei.

Ziarul din Zagreb OBZOR relevă că „întrevederea dintre Gömbös și Hitler și întreg ansamblul legăturilor germano-polono-maghiare, ne îndreaptă atenția asupra pericolului revizionismului maghiar“.

„Punctul principal al politicii externe ungare este revizionismul, pe care-l combate Mica Înțelegere, sprijinită de Franța și Uniunea Sovietică.

„Când Mica Înțelegere era în raporturi rele cu Italia, Ungaria se apropia de ea; dimpotrivă, după restabilirea relațiilor între Mica Înțelegere și Italia, Ungaria se în-

dreaptă către Germania; Italia fiind ocupată în Africa, Berlinul a recăstigat iar importanță în ochii lui Gömbös.

„Astfel se poate comenta călătoria lui Gömbös. Reichul și-a dat seama că în bazinul Dunărean, singurul partener ee-i mai rămâne este Ungaria“.

L'ECHO DE BELGRADE din 2 Octomvrie publică un articol intitulat: „Avertismentul necesar“, în care referindu-se la călătoria generalului Gömbös la Berlin, spune printre altele:

„Intrevederile dintre d-nii Gömbös și oamenii de Stat ai Reichului, confirmă faptul că la Berlin s'a angajat o acțiune care pune în cauză ordinea actuală, edruncinată în urma ruperii frontului dela Stresa. Lucrul acesta era așteptat chiar înainte de ultima „vânătoare“ a premierului ungar în Germania. Dar Mica Înțelegere a pus mai de mult la limitele domeniului său inscripția „Vânătoarea oprită“. Ea este convinsă că spiritul clarvăzător al Franței și al Angliei va fi la înălțime: amândouă sunt avertizate de pericol“.

Presa polonă.

KURJER WARSZAWSKI din 6 Octomvrie, sub titlul „O călătorie obositoare“, relevă că înapoiindu-se în țară, d. Gömbös a declarat că vizita lui la Berlin l-a obosit.

„Nu este de mirare, adaugă ziarul, căci pe lângă vânătoare trebuia de asemenea să aibă o convorbire cu cancelarul german, cu ministrul de externe, cu directorul Băncii Naționale, cu generalul Göring, cu ministrul Hoss și în sfârșit cu Ribbentrop.

„E prea mult, căci ar fi greu să admiți că d. Gömbös a discutat numai de cerbii din Germania sau de muzica țigănească din Ungaria.

„Este dimpotrivă, aproape sigur, că această călătorie a avut un scop politic și anume: chestiunea Europei Centrale, Anschlussul, politica Micii Înțelegeri, situația față

de Societatea Națiunilor, față de Italia și Abisinia poate chiar față de Klaipeda.

„De asemenea, în urma unor știri, se crede că se proiecta o triplă alianță germano-ungaro-polonă.

„La Praha, București, Viena, Belgrad și chiar în capitalele Statelor occidentale mari, călătoria d-lui Gömbös a fost interpretată în același sens.

„Se pare însă, continuă ziarul, că sarcina ce și-a asumat-o d. Gömbös era peste puterile sale. De a sparge Mica Înțelegere, de exemplu ?

Asemenea demersuri contribuie din contră mai mult la consolidarea Statelor legate între ele prin interese personale, interese reale și mai mult prin cele comune.

„In orice caz, nu se vede folosul pe care l'ar putea trage Ungaria din diplomația ei bazată pe intrigi și speculațiuni“.

Presa maghiară.

In numărul din 2 Octomvrie, PESTER LLOYD, sub titlul „Inapoierea d-lui Gömbös“, scrie:

„Amiciția noastră cu Germania rezultă în mod fatal din stările politice ale celor două națiuni. Ea le mai este impusă și de configurația internațională. Ambele țări trebuie să se apere împotriva unor primejdii egale. Ambele pot spera într'un viitor mai bun, numai dacă se sprijină reciproc.

„Ideia, de a cere Ungariei să fie rece față de Germania, este o cerere ne bună. Ceea ce face, sau nu face, cancelarul Germaniei în cercul politicii interne nu ne privește. Amicul maghiar nu vrea și nu poate să se amestece. Nimeni nu poate da sfaturi unui popor de șapte zeci de milioane, cel mai puternic din Europa, în ce privește politica sa internă.

„Credem că tot șgomotul, vădit tendențios, pe care l-a deslănțuit călătoria d-lui Gömbös în Germania, se va potoli după înapoierea sa și va face loc unei judecări mai calme și mai raționale“.

COMLOTUL DIN BULGARIA

Presa bulgară.

Toate ziarele bulgare își manifestă cea mai vie indignare față de recentul complot, exprimând totodată toată dragostea poporului față de M. S. Regele Boris.

Cotidianul SLOVO din 3 Octomvrie, consacără editorialul său aniversării M. S. Regelui Boris: „tânărul soldat cu o vitejie încercată pe câmpul de luptă“.

MIR din 3 Octomvrie, în editorialul său, după ce face descrierea situației morale și materiale din Bulgaria, după încheierea păcii, subliniază că numai datorită calităților Regelui, au fost învinse toate dificultățile.

UTRO din 3 Octomvrie, sub titlul: Complotul criminal printre bulgari“, scrie următoarele:

„Conspiratorii profesioniști, joacă un mare rol în țară, servind interesele străinilor în dauna Statului bulgar.

„Nealegând nici mijloacele, acești criminali orgolioși, împreună cu spionii de profesie, vroiau să comită opera lor odioasă, tocmai în ziua sărbătorii naționale.

„Măsurile ce trebuiesc luate de guvern, trebuie să fie cât mai severe, pentru a tăia pofta, odată pentru totdeauna, oricărui bulgar și tuturor aventurierilor de a deservi interese străine, nenorocind țara.

„Trebuie să ne străngem mai mult ca oricând în jurul

Tronului, conchide ziarul, pentru a șterge urma acestei conspirații, pregătite de trădătorii patriei“.

TZERKOVENE VESTNIC, ziarul bisericii, din 4 Octomvrie, scrie:

„Iată că, după 17 ani, Regele este nevoit încă să lupte împotriva dușmanilor interni și externi“.

„Credincioasă legilor trecutului, respectuoasă față de Regele său, Biserica ortodoxă bulgară ridică rugăciunea pentru Maiestatea Sa.

„Toți bunii bulgari, care poartă ideea Statului în suflet, se asociază de sigur la rugăciunile calde ale Bisericii“.

MIR din 4 Octomvrie, făcând comentarii asupra ultimelor evenimente din Bulgaria, sub titlul: „Ce spune conștiința“, scrie:

„Conspiratorii sunt personalități cu vederi întunecate. Nimeni n'a cunoscut ideile politice ale lui Damian Veleev. Acest om și camarazii săi n'au voit niciodată să spună cum se gândese ei să facă Bulgaria fericită“.

In așteptarea sancțiunilor severe din partea justiției, ziarul cere trezirea conștiințelor, „căci spiritul conspirator printre funcționarii Statului este cea mai odioasă crimă ce poate exista, pentrucă această crimă duce țara către peire“.

„Printre conspiratori sunt funcționari care, seduși de șefii lor, își uită datoria.

„Noi trebuie, conchide ziarul, să avem toată încrederea în Regele Boris, în guvern și în națiune pentru restabilirea ordinii“.

LA BULGARIE din 4 Octombrie publică un editorial relativ la descoperirea conspirației care tindea la eliminarea Regelui Boris și a guvernului. Ziarul arată că principalul instigator al complotului a fost colonelul de rezervă Damian Velceff. Complicii lui aparțin a două grupări distincte. Prima — continuă LA BULGARIE — este formată din membrii organizației „Zveno“, iar cealaltă, este o fracțiune de extrema stângă din Uniunea agrariană, ai cărei partizani cunoscuți sub numele de „Pladnentsi“, se bucură de o tristă faimă, prin activitatea lor împotriva Statului și prin numeroase acte de trădare. După ce dă o serie de date asupra trecutului complotiștilor, ziarul conchide:

„Descoperirea acestei conspirații înainte ca ea să fi putut să-și ajungă scopul, a evitat Bulgariei noi încercări și poate sacrificii sângeroase.

„Sărbătoarea națională s'a desfășurat după programul prevăzut și a procurat încăodată poporului bulgar ocazia de a-și manifesta devotamentul și dragostea lui pentru Rege.

„Sprijinit de întreaga opinie, guvernul bulgar își va face cu tărie și calm datoria sa“.

Presă iugoslavă.

POLITICA din 6 Octombrie, ocupându-se de conspirația recentă din Sofia, publică un lung articol în care scrie între altele:

„Comunicatul oficial dat de guvernul bulgar, cauta să inducă în eroare atât opinia publică bulgară, cât și străinătatea.

„Situația guvernului nu este așa de sigură, pentru că împotriva lui este și poporul și foștii luptători.

„In ziua de 3 Octombrie țara se aștepta la schimbarea regimului actual și introducerea Statului dela Târnovo.

„In afară de aceasta, guvernului îi trebuia „conspirația“, pentru ca să aibă motiv să rămâie la putere.

„Se vede că regimul actual nu poate ierta că așa ziși conspiratori au distrus prestigiul moral al V. M. R. O. și nici pe Damian Velceff și Kimon Gherghiev, care, prin luptă eroică, au reușit să realizeze alianța bulgaro-iugoslavă.

De aci putem deduce, conchide ziarul, că Damian Velceff este jertfa agentului provocator.

„Pentru noi însă este important de știut, dacă nu cumva noua organizație bulgară, care se bucură de prietenia noastră, va fi închisă, fără motiv, în timp ce vechea camarilă a lui Ferdinand va emduce poporul bulgar“.

Presă germană.

Ziarele germane, reproduc și subliniază iritarea exterioară de comentariul ziarului „Politika“ din Belgrad, la zădărnicierea complotului din Sofia

Cauzele acestui complot „cu tendințe de incorporare a Bulgariei, într'o Iugoslavie Mare“, ar fi marasmul economic și politic. Bulgaria s'ar sbate în căutarea unei noi forme de regim salvator, care să-și aibe rădăcinile în masele populare.

KOELNISCHE ZEITUNG din 4 Octombrie, publică o corespondență din Belgrad, intitulată „Antecedentele în Bulgaria“, „Nemulțumiri generale, stare critică a fi-

nanțelor Statului“, și „Supărare între Belgrad și Sofia“.

Ziarul aduce informația că Uzunow, fost partizan al lui Stambuliski, a comis acte de răsbunare personală contra guvernărilor înainte de a emigra în Iugoslavia, unde se află și azi, iar Velceff își justifică întoarcerea în Bulgaria, prin criza pecuniară, neputându-și căpăta lanii trimise de acasă din cauza restricției valutare.

VOELKISCHER BEOBACHTER din 5 Octombrie publică un articol intitulat „Conjurația din Bulgaria“, cu subiectul „Lupta pentru regim“.

Ziarul constată că liniștea în Bulgaria nu era decât aparentă. Partidul militar, amărât din cauza îndepărtării lui dela puterea căruia priise mai mult decât liniștea cazarmilor, acționa în țară și străinătate, condus de colonelul Welceff“.

„Se vorbea, adaugă ziarul de o apropiere între Liga radicală și „pladnentsi“, partizanii unei Iugoslavii, înglobând și Bulgaria, aceștia din urmă fiind sub conducerea emigrantului Costa Teodoroff. Dacă guvernul dovedește o legătură între colonelul Damian Welceff, fostul dictator ocult al Bulgariei, cu banditul și hoțul ordinar Docea Uzunow, aceasta înseamnă că în lagărul emigranților bulgari domnește o mare confuzie.

Totuși conjurația are mult mai multe ramificații decât se mărturisește.

La descoperirea complotului au colaborat, după cât se pare, și cercurile fostului conducător național-socialist Tankoff, care trece drept cel mai solid stâp monarhist“.

Ziarul crede că pericolul complotului nu este cu totul înlăturat prin arestarea lui Welceff.

„Lipsa de ideologie sănătoasă care își are izvorul în popor, e caracteristică agitațiilor din ultimii ani din Bulgaria. Mișcarea militară de anul trecut, mergea în această direcție. A luat-o încă pe panta ideii republicane.

„Se lucrează la o reînnoire a Statului, dar procesul acesta nu-i încă terminat. Situația politicii externe cere totuși, mai mult decât oricând să se pue capăt luptelor pentru regim“.

BERLINER TAGEBLATT din 5 Octombrie publică o telegramă din Budapesta, intitulată „Polemicele jurnalistice Belgrad-Safia“, cu subiectul „Despre dedesubturile complotului zădărnicit“. Rezumă polemicele presei bulgare care acuză pe iugoslavi de a fi sprijinit complotul. Corespondentul crede că repercusiunea externă a complotului zădărnicit se exteriorizează prin răcirea relațiilor dintre Bulgaria și Iugoslavia, și prin întărirea împotrivirii Bulgariei de a intra în Ințelegerea Balcanică“.

Presă engleză.

MANCHESTER GUARDIAN din 3 Octombrie ocupându-se de complotul din Bulgaria spune că motivele izbucnirii lui nu sunt destul de clare.

„Este probabil, scrie ziarul, că extremiștii bulgari ca Uzunoff și Velceff și partizanii macedonenii au încercat să răstoarne guvernul actual bulgar înainte de a fi prea târziu, adică înainte ca Bulgaria să se reconcilieze în afară și să dobândească libertatea politicii internă“.

Ziarul nu înțelege rostul arestării lui Kosta Teodoroff, „care este un element radical și care ar fi putut influența în mod favorabil politica Bulgariei“.

„Dar, poate, încheie ziarul, complotul pus la cale de reacționari a fost întrebuintat ca o scuză de către guvernul bulgar să scape de opoziția radicală țărănească“.

MICA ÎNTELEGERE, FRANȚA ȘI ITALIA

Sub titlul de mai sus, contele Sforza, fost ministru al Afacerilor Străine al Italiei, publică în JOURNAL DES NATIONS din 4 Octombrie, următorul articol:

„In trei capitale din Europa: Praga, Belgrad și București, s'a sărbătorit recent a cincisprezecea aniversare a Micii-Înțelegeri.

Această sărbătorire s'a făcut cu sobrietate, și totuși, acesta este unicul caz de continuitate internațională din Europa de după războiu, care a sfidat un asemenea interval de timp. S'a încercat dela 1918 încoace lansarea multor formule pompoase... Numai acest organism cu numele atât de modest — Mica Înțelegere — a rezistat însă tuturor furtunilor.

„Una dintre trăsăturile caracteristice ale epocii noastre este ușurința cu care o mineiună spusă de o sută de ori, devine un adevăr. Nu e deci de mirare că pretutindeni se admite ca o dogmă fatalitatea unui antagonism între Mica înțelegere și Italia.

„Mulți cititori vor fi mirați mai ales în Franța, să afle că la înființarea Micii Înțelegeri, guvernul din Roma i-a arătat o atât de mare simpatie și i-a dat un sprijin atât de ferm, încât în diplomația franceză s'au găsit câteva spirite de modă veche, care să nu-și poată stăpâni un sentiment de neîncredere. Și totuși în mintea mea, (eram atunci ministru al Afacerilor Străine în Italia) organizarea central-europeană a căreia creiere o doream, trebuia să fie deopotrivă de utilă celor două mari națiuni latine, deși sub raporturi diferite.

„Eduard Beneș a fost spiritul creator al alianței în 1920 între Praga și Belgrad. Sprijinul formal al Italiei i-a fost dat la Rappalo, în Noembrie 1920, atunci când am încheiat cu iugoslavii nu numai tratatul care fixa frontierele dintre cele două țări, ci și convențiunea care făgăduia Iugoslaviei sprijinul Italiei, în cazul reapariției pericolului habsburgic — pericol a cărui înlăturare a costat pe țara mea viața a șase sute de mii de fii ai săi. Plenipotențiarul iugoslav se temea că, acceptând liber de a ne atribui cei 500.000 slavi, care locuiesc pe coasta italiană a Alpilor, să nu-și atragă nepopularitatea — și mai ales să nu depășească instrucțiunile primite înainte de a părăsi Belgradul. Ași fi trădat poporul meu — despre care puteam să spun în 1920, că în cursul istoriei sale milenare, respinsese năvălitori, așa ca pe timpul Ligii Lombarde, dar nu întreprinsese războaie de invazie—dacă nu i-ași fi asigurat protecția neîntreruptă a acestui belevard neasemuit care sunt Alpii.

— Cum nu vă dați seama — am spus oamenilor de Stat iugoslavi, că această Adriatică pentru care discutăm cu atâta înverșunare, va trebui s'o apărăm într'o zi împotriva presiunilor și amenințărilor unui Drang nach osten, mai periculos chiar decât acela din 1914? Și că se poate iarăși ca într'o zi să fim nevoiți să apărăm Triestul și Pola împotriva acelorași dorinți care vor amenința Lubliana și Zagrebul?

„Ei au înțeles aceasta, și odată cu Tratatul dela Rappalo, a fost semnată și convenția anti-habsburgică. D. Beneș a fost primul om de Stat străin căruia i-am comunicat-o. Și bucuria cu care mi-a răspuns mi-a dovedit că își dădea seama de valoarea ei.

În anul următor a avut loc adeziunea României la acordul dintre Praga și Belgrad. Așa s'a născut Mica Înțelegere în forma ei de astăzi. Cum am preferat totdeauna să acționez fără multe vorbe, decât să vorbesc mult înainte de a acționa, astăzi numai — când aceste

fapte au trecut deja în istorie — îmi permit să povestesc, că Take Ionescu, în mod cu totul confidențial și particular, mi-a cerut avizul meu înainte de încheierea acordului Micii Înțelegeri. Extrag din răspunsul meu o frază, de adevărul căreia sunt astăzi mai sigur decât oricând:

Statele născute din distrugerea Austro-Ungariei, sau mărite în urma acestei distrugerii, pot avea lipsuri, pot comite greșeli; dar ivite în antiteză cu dorinți pur dinastice, purificate prin vitalitatea lor națională, ele vor fi utile Europei de mâine, dacă vor dovedi că sunt în stare să se organizeze între ele, în loc de a se închide într'un naționalism exclusiv. Europa de ieri era artificială; voi sunteți materialele sănătoase din care mâine se va putea naște o Europă organizată. Dovediți că sunteți capabile de a vă înțelege și de a vă uni.

Take Ionescu și-a dat seama de datoria sa; căci, ea și succesorul său Titulescu — care îi seamănă din anumite puncte de vedere — el era tot atât de bun european, pe cât era de bun român.

„Am încercat însă zadarnic să conving pe conducătorii Poloniei de interesul lor de a se apropia de Mica Înțelegere și chiar de importanța pe care o prezenta adeziunea lor la Convenția dela Rappalo.

Ura lor împotriva Cehoslovaciei i-a făcut să se închidă într'un naționalism exasperat.

De atunci, restaurarea Habsburgilor la Viena a apărut de mai multe ori ca o problemă de actualitate.

Niciodată o chestiune politică n'a arătat mai bine pericolul pe care îl constituie faptul de a crede că anumite mituri și nume își păstrează aceeași valoare într'o lume diferită de aceea în care s'au născut.

Pentru austriaci, Imperiul era o vastă patrie, în care germanii din Austria se simțeau la ei acasă, începând din munții Slovaciei și până la plajele Istriei și ale Dalmației; în care fericită și bogata Viena primea tributurile popoarelor înglobate în Imperiu—popoare care nu erau prea rău tratate, dar pe care le făceau să simtă în fiecare clipă cât de superiori le erau Germanii și Ungurii. De oarece nimic din starea aceasta de lucruri n'ar putea renaște, din simplul fapt al revenirii unui Habsburg, e evident că o restaurare n'ar putea avea decât două consecințe: sau o deziluzie pentru Austriaci, care ar întări mișcarea „Anschlussului“ cu Germania; sau necesitatea pentru „Impărat“ de a reveni, chiar fără voia lui, la meseria sa etimologică și de a face „imperialism“. Și acest imperialism n'ar putea evita amenințarea Cehoslovaciei, Iugoslaviei și României, iar—într'un târziu—și a Italiei chiar, din cauza credinței fatale, care împinge toate Statele să caute un debușeu liber la mare.

Dar Franța? Franța n'ar trebui să uite cu câtă bunăvoință, orgolioasa monarhie a Habsburgilor acceptase în intervalul de timp dela 1878 la 1914, de a fi furierul germanismului în Balcani. Ceea ce a fost se va întâmpla din nou, cu inexorabilitatea unei legi a naturii.

„Intr'adevăr, cu cât ne gândim mai mult la iluziile și erorile care privesc Statele din Mica Înțelegere și problema Austriei—tot așa ca și când asistăm la amenințări de războiu sau de eucerire, a căror sterilitate este evidentă—suntem obligați să recunoaștem că cea mai mare nenorocire a Europei de după războiu a fost aceasta: o lume nouă, probleme noi, dar prea mulți „oameni de Stat“ care au continuat să gândească cu idei perimate și să simtă eu pasiuni, al căror foc pălpâie, datorită numai unor mijloace artificiale“.